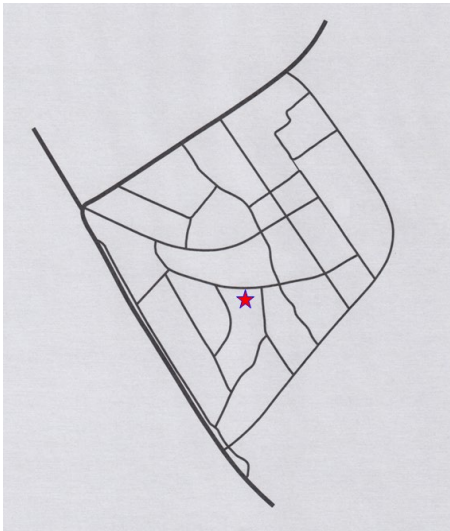

Regentesselaan 40, Rijswijk

Op 3 mei 2025 worden voor Regentesselaan 40 in Rijswijk *Stolpersteine* gelegd voor de Joodse bewoners Levie van Praagh en zijn dochter Kaatje van Praagh, die in de Holocaust zijn vermoord. Voor twee andere bewoners die in de Holocaust omkwamen, Obadja Lazarus en Rachel Sanders – Abrahams, worden op verzoek van de nabestaanden geen *Stolpersteine* gelegd.

Het huis

[ontwerp Floor van Dijk]

[Google maps]

Het huis Regentesselaan 40 dateert van de twintiger jaren van de twintigste eeuw. Op een topografische kaart van 1913 is de zuidkant van de Regentesselaan tussen de Waldeck Pyrmontlaan en waar nu de Hoornbruglaan is nog onbebouwd, in 1924 staan er huizen¹.

1913

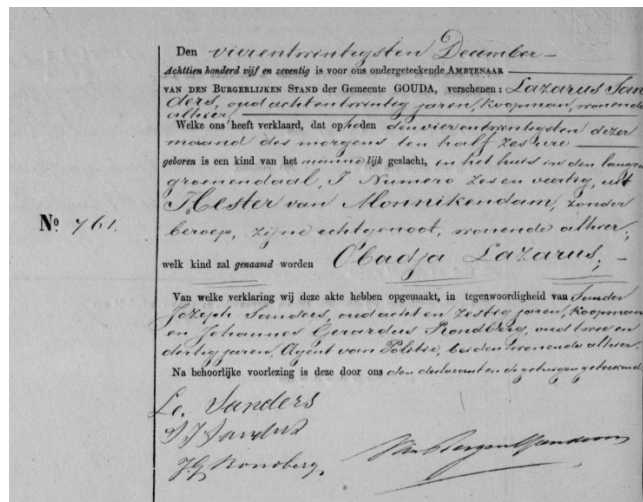
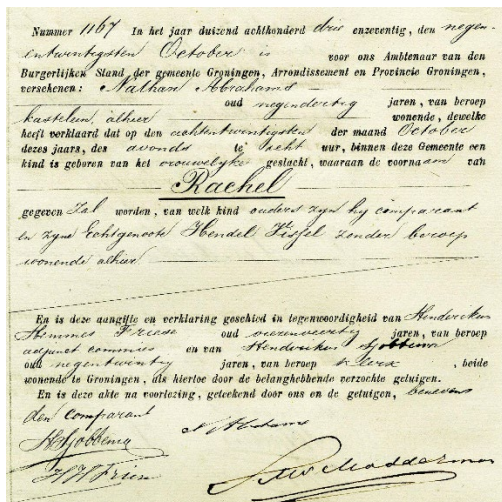
1924

¹ <https://topotijdreis.nl/>

Het echtpaar Sanders – Abrahams

Op 12 mei 1931 betrekken Obadja Sanders en Rachel Sanders – Abrahams Regentesselaan 40².

Obadja Lazarus Sanders is geboren op 24 december 1875 in Gouda³. Hij moet op jonge leeftijd al geld verdienen als *chazan* (voorzanger) en klusjesman in een synagoge. Hij is levenslustig, 1 m 90 lang en muzikaal⁴.

Rachel Abrahams wordt op 29 oktober 1873 geboren in Groningen⁵. Haar vader Nathan overlijdt in 1894 en ze verhuist in 1903 naar Rotterdam⁶. In deze stad trouwt Rachel -klein van stuk- op 20 december 1905 met Obadja Lazarus Sanders. Obadja is dan koopman in manufacturen, hetzelfde beroep als zijn vader Lazarus. Rachel is zonder beroep, net als haar moeder Hendel Vissel en haar schoonmoeder Hester van Monnikendam. Beide echtelieden lijken de laatste zes maanden voor hun huwelijk bij hun ouders gewoond te hebben.

² Stadsarchief Delft en Rijswijk, archief van *Om nooit te vergeten*

³ <https://wiewaswie.nl/>

⁴ A. Pais, *Om kijken, een logboek*, uitgeverij Prometheus (2016)

⁵ <https://wiewaswie.nl/>

⁶ <https://stadsarchief.rotterdam.nl/>

N°. 2821.

Op heden den *twintigsten* December negentien honderd vijf zijn voor ons, Ambtenaar van den Burgerlijken Stand der gemeente Rotterdam, verschenen tot het aangaan van een huwelijk, waarvan de bij de wet gevorderde afkondigingen alhier hebben plaats gehad op den

tienden en zeventienden December dezes jaars: Obadja hazarus Sanders, oud negenentwintig jaren, koopman in manufacturen, geboren te Gouda, wonende te Amsterdam, doch binnen de laatste zes maanden te Gouda, meerderjarige zoon van hazarus Sanders, koopman in manufacturen en Hester van Monnikendam, zonder beroep, beiden wonende te Gouda

en Rachel Abrahamus, oud tweendertig jaren, zonder beroep, geboren te Groningen, wonende alhier, doch binnen de laatste zes maanden te Groningen, meerderjarige dochter van Nathan Abrahamus, overleden en Hendel Tissel, zonder beroep, wonende te Groningen.

En hebben zij aan ons overgelegd: hunne geboortakten en drie bewijzen van gedane huwelijksafkondigingen te Amsterdam, te Gouda en te Groningen. De anders van den bruidegom alhier tegenwoordig, verklaarden tot dit huwelijk hunne toestemming te geven.

Daarna hebben wij hun in het openbaar afgevraagd of zij elkander aannemen tot echtgenooten en getrouwelijk al de plichten zullen vervullen, welke door de wet aan den huwelijken staat verbonden zijn; hetwelk door hen toestemmend beantwoord is. En hebben wij daarop verklaard, dat zij door den echt aan elkander zijn verbonden, in tegenwoordigheid van

Cornelis Niculant, oud veertig jaren, commissie, Ed. waard Gustav Maltha, oud driendertig jaren, adjunctcommissie ter secretarie; Gijbert Vermeulen, oud zesenvijftig jaren en Adriaan Jan Klink, oud achtendertig jaren, stads-ouweaanters, allen wonende alhier.

Waarvan wij deze akte hebben opgemaakt en na voorlezing onderteekend met de cornp. kanters en de getuigen.

Obadja Sanders R. Abrahamus Le Sanders
Ester van Monnikendam

C. Niculant. G. Vermeulen

Adriaan Jan Klink

Gustav Maltha

Gijbert Vermeulen

Het echtpaar gaat in Amsterdam wonen, waar dochter Emma wordt geboren op 20 november 1906 en zoon Bernard op 5 januari 1908⁷. Bernard overlijdt jong, zestien jaar oud, op 3 december 1924 in Amsterdam⁸.

N°. 6219 Heden vier December
negentienhonderd vier en twintig verschenen voor mij Ambtenaar van den burgerlijken stand van Amsterdam :
Leve Staal _____ van beroep
administrateur _____ oud vijftig _____ jaren, wonende
alhier, _____ en Joël Rabbie _____
_____ van beroep code _____ oud tweeënvijftig jaren,
wonende alhier, _____ die verklaarden, dat op
des na middags ten vijf _____ ure, in de gemeente Amsterdam is overleden
Bernard Sanders _____
zonder beroep _____, wonende alhier,
_____ oud zestien jaren _____, geboren alhier,
zoon van Obadja Sakarius Sanders, koopman
en Rachel Abrahams, zonder beroep, beiden wonende
alhier.

Waarvan akte, welke overeenkomstig de wet is voorgelezen.
L. Staal
Matthe Jansz

Op 9 mei 1927 verhuist het gezin naar Pletterijstraat 23 in Den Haag⁹. Het beroep van Obadja is dan nog steeds koopman. Op 17 mei 1929 verhuizen ze naar Weissenbruchstraat 14. Vijf dagen later, op 22 mei 1929, trouwt Emma met Izaak Pais (geboren op 3 september 1896 in Harlingen). Izaak is commies der posterijen, Emma is pianolarares. Het beroep van Obadja is in 1929 pianist¹⁰. Izaak komt op dezelfde dag ook op Weissenbruchstraat 14 wonen¹¹. Op 30 oktober 1930 verhuizen Emma, Izaak en hun zoon Aäron, geboren op 16 april 1930, naar Den Burg op Texel. Emma en Izaak krijgen in 1933 of 1934 een dochter, Myra¹². Tijdens de bezetting moet het gezin onderduiken, onder anderen in Barneveld en Lunteren; alle vier overleven de oorlog.

Op 12 mei 1931, een half jaar na de verhuizing van Emma en Izaak, verhuizen Obadja en Rachel Sanders – Abrahams naar Regentesselaan 40 in Rijswijk. Het huis is groot voor twee personen; op 10 augustus 1931 staat een advertentie in de Haagsche Courant waarin het bovenhuis te huur wordt aangeboden¹³. In dezelfde krant wordt in september 1933 de benedenverdieping te huur aangeboden met gebruik van tuin en keuken (voor 5 gulden per week). Ook in 1935, 1936 en 1938 verschijnen verschillende advertenties voor de verhuur van de benedenverdieping.

⁷ <https://www.geni.com/>

⁸ <https://www.amsterdam.nl/stadsarchief/>

⁹ <https://haagsgemeentearchief.nl/>

¹⁰ <https://wiewaswie.nl/>

¹¹ <https://haagsgemeentearchief.nl/>

¹² A. Pais, *Om kijken, een logboek*, uitgeverij Prometheus, Amsterdam (2016)

¹³ <https://www.delpher.nl/>

TE HUUR
dubbel Bovenhuis van
heerenhuis, voor 1 of 2
personen, f 35 p. mnd.
Adres: Regentesse-
laan 40, Rijswijk. CYF

BENEDENHUIS
te huur van modern heerenhuis. 1 of
2 p. g. ref. f 25.- p.m., geen jongelui.
Regentesselaan 40, Rijswijk. 5588

Haagsche Courant, 10 augustus 1931

11 juni 1941¹⁴

Vader en dochter Levie en Kaatje van Praagh

De laatste advertentie waarin de benedenwoning van Regentesselaan 40 te huur wordt aangeboden wordt geplaatst op 11 juni 1941. Op 26 juni 1941 komen Levie van Praagh en zijn dochter Kaatje op Regentesselaan 40 wonen.

Levie van Praagh wordt geboren op 3 oktober 1859 in Naaldwijk. Zijn ouders zijn Mozes Wolf van Praagh (1812 – 1878) en Catharina van Teijn (ook wel geschreven als Kaatje van Tijn). Levie is het tiende kind (van de elf) van Mozes Wolf en Kaatje. Het tweede kind is Anthonie Mozes (1842 – 1892), die in 1867 trouwt met Marianne Blom (1843 – 1936). Van hun tien kinderen die een volwassen leeftijd bereiken wonen er vijf in Rijswijk en overleven slechts twee de Holocaust¹⁵.

Levie, vleeschhouwer te Naaldwijk, trouwt op 22 oktober 1895 met Rosalie Elias, geboren op 13 oktober 1867 in Bodelschwingh bij Dortmund (Duitsland)¹⁶. Levie's vader is dan overleden, zijn moeder leeft nog, is winkelierster en woont in Naaldwijk. Rosalie's ouders, Benjamin Elias en Carolina Baum, wonen in 1895 in Keulen (Duitsland).

N°. 133
Op heden den vienden der maand Oktober
achtien honderd negen en vijftig, is voor Ons ondergeteekende Frederik Marinus Sch-
wijk van der Kroghen, Wethouder, Ambtenaar van den Burgerlijken Stand
der Gemeente Naaldwijk, cum annexis, in het Huis der Gemeente verschenen:
Mozes Wolf van Praagh van beroep
Schuurman oud driss en veertig jaren, wonende in den Gemeente
welke Ons heeft verklaard, dat op den vienden Oktober
des namiddags ten dris ure, in deze Gemeente, is geboren een kind van
het Naamlijks geslacht, uit zijn tegenwoordig Catharina
van Teijn, oud veertig jaren,
van beroep zender, wonende te Naaldwijk, in
wijk A nummer zes en negentig, welk kind zal genaamd worden
Levie
Van welke verklaring wij deze Akte hebben opgemaakt, in tegenwoordigheid van
Johannes Christoffel Bruinen van beroep kleermaker oud
zes en twintig jaren, wonende in den Gemeente en van
Arnoldus van der Klaauw van beroep kleermaker oud
zes en dertig jaren, wonende in den Gemeente en is deze
Akte na gedane voorlezing door den Comparant, als getuigen en
ons onderteekend.
M. J. van Praagh J. H. van der Kroghen
J. E. Bruinen A. van der Klaauw

Op heden den achtsten der maand Oktober
achtien honderd zes en negentig, is voor Ons ondergeteekende, Ambtenaar van den
Burgerlijken Stand der Gemeente Naaldwijk, verschenen:
Levie van Praagh van beroep
slachthouwer oud zeven en dertig jaren, wonende alhier
die verklaard, dat op den achtsten Oktober des dezes jaars,
des middags ten twaalf ure, in zijn huis, staande in deze Gemeente, wijk
A, keudewerk, nummer acht en dertig
is geboren een kind van het rouw-lijk geslacht, uit zijn tegenwoordig
Rosalie Elias
van beroep zender, wonende alhier
welk kind zal genaamd worden Kaatje
Deze verklaring is geschied in tegenwoordigheid van Frederik Marinus Sch-
wijk van der Kroghen van beroep ambtenaar op de plaats van den Burgerlijken Stand der Gemeente Naaldwijk oud
zeven en dertig jaren, wonende alhier en van Johannes
Christoffel Bruinen van beroep kleermaker oud
zes en dertig jaren, wonende alhier
en hebben zij hiervan deze Akte opgemaakt, die na voorlezing door Ons is onder-
teekend met den aangever en de getuigen.
Levie van Praagh Frederik Marinus Schwijk van der Kroghen
Johannes Christoffel Bruinen Arnoldus van der Klaauw

Het echtpaar Van Praagh – Elias krijgt vier kinderen, allen geboren in Naaldwijk: Kaatje (8 oktober 1896), Benjamin (24 maart 1899), Maurits (24 september 1902), Carolina Johanna (12 juni 1904). In 1912 verhuist het gezin van Naaldwijk naar Den Haag, waar het op verschillende adressen woont¹⁷. Het beroep van Levie wordt dan aangeduid als grossier in vleesch. Benjamin verblijft van januari 1914 tot januari 1918 in Mengede, de gemeente waar zijn moeder geboren is. Kaatje blijft ongehuwd. Benjamin trouwt op 27 oktober 1926 met Sara Polak, zij krijgen vijf kinderen, waarvan het oudste overlijdt in 1929. Maurits trouwt op 30 april 1924 met Judith Polak, zij krijgen vier

¹⁴ <https://www.delpher.nl/>

¹⁵ <https://www.rijswijk.nl/sites/default/files/2025-01/6.%20De%20Rijswijkse%20familie%20Van%20Praagh.pdf>

¹⁶ <https://haagsgemeentearchief.nl/>

¹⁷ <https://haagsgemeentearchief.nl/>

kinderen. Carolina Johanna trouwt op 4 september 1929 met Hartog van Berg, zij krijgen geen kinderen¹⁸.

Rosalie van Praagh en (vermoedelijk) haar moeder¹⁹

Op 12 december 1935 overlijdt Rosalie van Praagh – Elias in Den Haag. Levie woont dan met Kaatje op Weteringkade 119. Op 26 juni 1941 verhuizen zij naar Regentesselaan 40 in Rijswijk, waar ook het echtpaar Sanders woont. Levie is dan 81 jaar, Kaatje 44 jaar. Een van Levi's kleinkinderen, Bob, herinnert zich na de oorlog dat zijn opa lopend van Rijswijk naar Scheveningen kwam, waar het gezin van Maurits en Judith toen woonde²⁰.

Van links naar rechts Rosalie van Praagh – Elias, Levie van Praagh, Kaatje van Praagh, onbekende persoon, Judith van Praagh – Polak, Maurits van Praagh, twee onbekende personen²¹

¹⁸ <https://www.geni.com/>

¹⁹ Persoonlijke communicatie met Boyd van Praagh, achterkleinzoon van Levie

²⁰ Persoonlijke communicatie met Boyd van Praagh, achterkleinzoon van Levie

²¹ Persoonlijke communicatie met Boyd van Praagh, achterkleinzoon van Levie

Gedeporteerd en vermoord

2-0.
Obadja Sanders
Sander, ~~Sander~~
Wb
29/10/42
Regentesselaan 40
Rijswijk
24.12.75
25.11.42
A14 met Rachel
28.10.73
A. fam. Maat, Regentesselaan 40, Rijswijk
2.11.42 naar Dsl.
9043

2-0.
Sander, Abrahams, Rachel
Wb
29/10/42
Regentesselaan 40
Rijswijk
28.10.73
24.12.75
A14 met Obadja
A. fam. Maat, Regentesselaan 40, Rijswijk
2.11.42 naar Dsl.
9043

v. Praagh Kaatje
Rijswijk, Regentesselaan 40
8.10.96
A. 2.11.42 Nies
Begin Nov. 42
naar Duitse.
9484

van Praagh Levie
Rijswijk, Regentesselaan 40
3.10.59
A. 2.11.42 Nies
Begin Nov. 42
(2.11) Duitse.
8563

Op 29 oktober 1942 komen de vier bewoners van Regentesselaan 40 aan in Westerbork²². Het is niet duidelijk of zij zich gemeld hebben of zijn opgepakt. Op 2 november worden zij vanuit Westerbork op transport gezet naar Auschwitz. Daar worden alle vier op 5 november 1942 vermoord. Levie van Praagh is dan 83 jaar, Kaatje van Praagh 46 jaar, Obadja Sanders 66 jaar en Rachel Sanders – Abrahams 69 jaar.

Emma Sanders, haar man Izaak Pais en hun kinderen overleven de oorlog. Emma overlijdt in 1973 en Izaak in 1997. Hun zoon Aäron / Arie overlijdt in 2022, na onder anderen minister van Onderwijs te zijn geweest. Myra Pais was interniste in Leiden en woont nu in Amsterdam²³.

²² <https://collections.arolsen-archives.org/en/search>

²³ Persoonlijke communicatie met Rika Pais, aangetrouwd familielid van Obadja en Rachel Sander – Abrahams

Het gezin van Benjamin en Sara van Praagh – Polak rond 1934²⁴

Naast Kaatje van Praagh komen ook Levie's kinderen Benjamin en Carolina Johanna en hun partners en kinderen om in de Holocaust²⁵. Benjamin overlijdt in *Extern kommando* Laurahütte op 23 november 1942, zijn vrouw Sara op 31 augustus 1942 in Auschwitz. Op diezelfde dag worden ook hun kinderen Helene (13 jaar), Louis (11 jaar) en Leon en Maurits (9 jaar) in Auschwitz vermoord.

²⁴ <https://www.joodsmonument.nl/nl/>

²⁵ <https://www.joodsmonument.nl/nl/>

Leon en Maurits van Praagh, kleinzoons van Levie, neefjes van Kaatje²⁶

Carolina Johanna en haar man Hartog van Berg sterven op 10 september 1942 in Auschwitz²⁷. Maurits van Praagh, zijn vrouw Judith Polak en hun vier kinderen Rosalie, Bela, Leo en Bob overleven de oorlog. Maurits overlijdt in 1994, Judith in 1995, beiden in Arnhem.

²⁶ <https://www.joodsmonument.nl/nl/>

²⁷ <https://www.joodsmonument.nl/nl/>